

Generalinspektör Mats Nilsson:

Vi måste våga tänka nytt

I FlygvapenNytt 2/2001 intervjuades generalinspektör Mats Nilsson och brigadgeneral Jan Andersson, ställföreträdande chef för Flygtaktiska kommandot (FTK).

Två herrar som var mycket bekymrade över flygvapnets dåvarande situation: nya besked om flottiljnedläggningar, den segslitna flygskolefrågan ännu olöst, stoppad personalutbildning och försenad ombeväpning till Gripen. Samt överskuggande allt annat, ett ytterst ansträngt ekonomiskt läge.

I en ny intervju ger de två generalerna sin syn på dagsläget.

AV PETER LIANDER

Nu är det 2002. Mats Nilsson, vad tycker du om dagens situation för flygvapnet?

– Det känns bättre. Nu vet vi hur organisationen ska utvecklas, det finns ett beslut om Flygskolan och ett arbete med att implementera en ny flygskola är påbörjat. Vi har också klarat av ett verksamhetsmässigt och ekonomiskt mycket besvärligt år 2001 som förbanden klarade av det på ett bra sätt. Nu är vi inne i ett nytt år och måste försöka bryta de negativa trenderna.

Vad menar du med en ny flygskola?

– Malmen ska inte bara vara platsen dit funktionerna GFU och GTU ska flyttas ihop från Ängelholm respektive Uppsala. Resultaten som har åstadkommit där hittills har varit fantastiskt bra. Men nu ska vi ta chansen att skapa något nytt och utveckla flygutbildningen.

Jan Andersson inflikar att målet till en början naturligtvis är att just flytta GFU- och GTU-delarna till Malmen, så att GFU-verksamheten kan börja där 2003. I ett andra steg är inriktningen att se över hela

utbildningskedjan så att eleverna framgent blir ännu bättre förberedda att ta sig an JAS 39 Gripen.

Mats Nilsson:

– Generellt måste vi se över alla verksamheter för att effektivisera, hitta nya former, göra det smartare, göra det billigare. Flygutbildningen är inget undantag. Vi måste våga att både tänka och göra på nya sätt.

Jan Andersson:

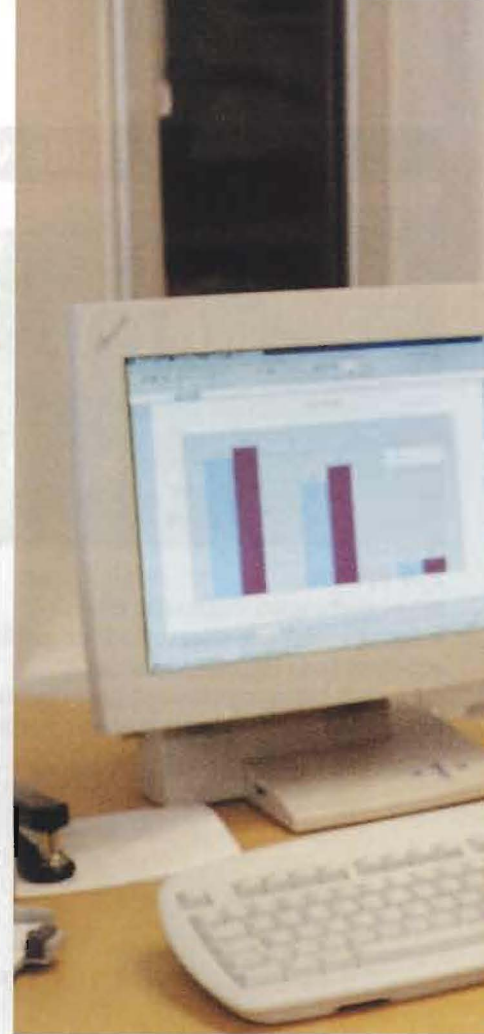
– Ett exempel är att vi studerar hur flygutbildningen kan genomföras i samverkan med den civila industrin, som skulle kunna svara för den tekniska tjänsten.

Ringrostiga

Fick flygvapnet betala ett för högt pris för att Försvarsmaktens budget skulle hålla förra året?

Mats Nilsson:

– Hela Försvarsmakten fick betala ett högt pris för att hålla budgeten. Jag stödde

ÖB:s målsättning att hålla budgeten, för det går inte att bedriva verksamhet med pengar som inte finns. Men, precis som det lyfts fram i Försvarsmaktens årsredovisning, tvingades i första hand både flygvapnet och marinen skära hårt i sin verksamhet. För hårt anser jag inte så länge vi är medvetna om nedgången i förmåga.

– En viktig faktor är att vi blev ringrostiga inom alla verksamhetsområden. Därför är det nu upp till varje engagerad medarbetare och chef att se till att det inte tas för stora steg framåt när verksamheten nu successivt ökar igen. Bli inte övermodiga. Alla måste förbereda sig noggrannare inför olika uppgifter, även sånt som man tidigare varit bra på. Det gäller oavsett om man är pilot, tekniker eller flygstriidsledare. Att t ex inför en mörkerflygning ställa sig frågan: när gjorde vi detta senast? Är svaret länge sedan, gäller det att lägga svårighetsgraden på rätt nivå. Låt det gå lite långsammare i början, hjälp varandra med tips och erfarenheter både inför och efter flygpasset. Inom flygvap-

Generalinspektör Mats Nilsson framhåller vikt
en av uppföljning av flygvapnets verksamhet.
På sin dator kan han enkelt följa flygtidspro-
duktionen vid flygflottiljerna.

nets verksamhet har vi inte råd med onödiga misstag, priset kan snabbt bli oacceptabelt högt.

Ökad medvetenhet

Finns det positiva lärdomar av de tuffa besparingskraven?

– Ja, på flera områden. Förhoppningsvis ökade kostnadsmedvetenheten, på alla nivåer. Det blev tvunget att ifrågasätta invanda mönster och tänka om. Det är egentligen ingen skillnad mot den privata ekonomin. Planera så att pengarna räcker till det som prioriteras högst även på jobbet.

Jan Andersson:

– Vikten av uppföljning aktualiserades också. Rutinerna för hur verksamheten följs upp kvalitetsmässigt och ekonomiskt var otillräckliga och måste förbättras.

Mats Nilsson instämmer och poängterar att det måste till en attitydförändring och ger ett exempel:

– Även den första kvartalsrapporten

måste tas på allvar för att redan då analysera om verksamheten har startat på ett sätt som gör att hela årets verksamhet kan genomföras som planerat. Det duger inte att upptäcka det efter halvårsrapporten, då kan det vara för sent.

Rimlig flygtidstilldelning

Är ökningen av årets flygtidstilldelning tillräcklig?

– Det beror på ur vilket perspektiv man ser det. Om man ser till gamla normer är det inte tillräckligt. Men det måste också beaktas med hänsyn till ekonomiska och praktiska realiteter som en följd av att flygvapnet befinner sig mitt i ombeväpningsarbetet. Mot bakgrund av tillgången på teknisk personal, befintlig flygunderhållskapacitet och flygplanens tillgänglighet med mera är årets flygtidstilldelning rimlig. Det kan bli nog så krävande att uppnå målet, men det är nödvändigt inför det fortsatta arbetet med flygvapnets utveckling.

Jan Andersson:

– Att verka med flygplan i luften är flygvapnets kärnverksamhet. Ökad flygverksamhet är nödvändigt för att återgå till flygvapnets normala verksamhet, där alla funktioner övas. I år sker en medveten prioritering av funktionen flyg och ombeväpningen till JAS 39. Funktioner som Basbataljon 04 och markförsvaret får stå tillbaka, men det är inte enbart för flygandets skull. Det är ett sätt att få fart även på andra funktioner vid förbanden, som automatiskt dras med genom flygverksamheten.

– FTK arbetar med en plan inför de närmaste åren som ska säkerställa att även funktioner som Basbataljon 04 och Strilbataljon 04 ska kunna utvecklas så att det blir balans inom flygstridskrafterna.

På den internationella arenan

Generalinspektören har uttryckt en önskan om att flygvapnets två internationella snabbinsatsförband ska aktiveras. Varför?

– Viggen-förbandet Swafrap AJS 37 har utvecklats sedan mitten av 2000 och fick ett gott betyg efter Pfp-övningen Cooperative Key i Bulgarien i höstas, som för deras del var en valideringsövning. Det vore bra både för förbandet, flygvapnet och Sverige om de får chansen att visa sin duglighet och interoperabilitet på den internationella arenan under en skarp mission. Denna uppfattning delas också av ÖB **Johan Hederstedt**.

Ett stort internationellt åtagande av annan karaktär gäller avtalet mellan Sverige och Ungern om förhyring av JAS 39 Gripen och utbildning av ungersk personal. Hur ser du på det?

Mats Nilsson samråder med ställföreträdande chefen för FTK, brigadgeneral Jan Andersson.

►►► – Det är viktigt och för mig en prioriterad uppgift att flygvapnet stödjer industrin att nå framgång i exportansträngningarna. Det är också en strategisk viktig fråga för flygvapnets långsiktiga verksamhetsutveckling.

– Export av Gripen är väldigt positivt för flygvapnet. Somliga ser Ungern-åtagandet som en jobbig extrauppgift samtidigt som vi ombeväpnar själva. Men det är flygvapnet som har det professionella kunnandet om Gripen-systemet och för Ungern-åtagandet räcker resurserna vid F 7 i Såtenäs och FMHS i Halmstad. Framöver måste det dock föras en kontinuerlig diskussion om hur resurserna ska disponeras så att vår egen ombeväpning påverkas i minsta möjliga mån.

Jan Andersson:

– Det är inte självklart att det är svenska flygtekniker som ska svara för exportkundernas flygtidsproduktion under utbildningen i Sverige. Ungerska tekniker ska i slutet av sin utbildning delta i den dagliga tekniska tjänsten för att avlasta svenska kolleger. Det finns också andra tänkbara lösningar när det blir aktuellt med ytterligare utbildningar.

Är Ungern-åtagandet anledningen till att F 4 på Frösön, som tidigare planerat, inte börjar flyga Gripen i år?

– Nej, det är det inte, säger Mats Nilsson. Beslutet togs innan Ungern-avtalet blev klart den 20 december. Under planeringsarbetet inför 2002 konstaterades att Gripen-flygning på fyra flottiljer skulle innebära en suboptimering av tillgängliga resurser. Det skulle inte ge tillräckligt med flygtid och effekt av ombeväpningen. Därför tvingades jag ändra min uttalade

målsättning att Gripen skulle komma till F 4 under 2002.

– F 4 planeras få Gripen under sista kvartalet 2004, säger Jan Andersson. 2003 har också varit en målsättning, men eftersom många faktorer ständigt påverkar ombeväpningsplanen bestämdes 2004 för att slippa skjuta upp införandet en gång till.

Delar av F 4:s personal har redan utbildning på Gripen. Vad sker med dem?

– FTK följer kontinuerligt upp flygtids-

produktionen på samtliga flottiljer och kan snabbt se var det behövs förstärkningar. De cirka 40 flygtekniker från F 4 som är Gripen-utbildade utgör en förstärkningsresurs och kan genom tjänstgöring på andra flottiljer upprätthålla sin Gripen-kompetens, säger Mats Nilsson

FTK:s säkerhetsansvar

Hur har FTK:s roll utvecklats det senaste året?

Bilder: Peter Liander/Försvarets bildbyrå

Flygtaktiska kommandot har sedan årskiftet övertagit verksamhets säkerhetsansvaret för flygvapnet.

Flygsäkerhets- arbetet till FTK

– Vid årsskiftet övertog FTK verksamhetssäkerhetsansvaret för hela flygvapnet. Tydligast märks det genom att flygsäkerhetssektionen flyttat till FTK från Högkvarteret. Det har implementerats bra och förbanden upplever det positivt.

– Under det andra halvåret 2001 arbetade FTK mestadels med resurs- och verksamhetsplanering och samordning för att stödja Högkvarterets grundorganisationsledning. Det blev på bekostnad av den taktiska ledningsutvecklingen, men det var nödvändigt. Positivt är att det gav oss chans att lyfta fram flygvapnets specifika förhållanden. I jämförelse med arméförbanden är flygvapenförbanden mera beroende av varandra, vilket kräver att hela försvarsgrenen mera måste betraktas som en helhet.

Mats Nilsson är dock inte nöjd med utvecklingen av rollspelet inom Försvarsmaktens centrala ledningsorganisation.

– Tyvärr finns det ännu oklarheter i den centrala ledningen. Därför har jag förväntningar om bra förslag till förändringar från den ledningsutredning som ska vara klar till sommaren.

För flygvapnets del anser generalinspektören att situationen är fortsatt krävande och delvis besvärlig. Men han försöker se det från den positiva sidan.

– Man får inte glömma bort att flygvapnet befinner sig i en förändringsprocess som inte liknar något vi upplevt tidigare. Det ger tillfälle för oss alla att tänka i nya banor, både i stort och smått. Ifrågasätt, prova om det går att uppnå målen på sätt som vi inte gjort tidigare. Det är stimulerande, det är utvecklande och befrämjar även den personliga kompetensen. Förhoppningsvis kan det också ses som en stimulans till ökad arbetsglädje.

Som framgick redan i FlygvapenNytt 4/2001 har det skett organisationsförändringar inom flygsäkerhetsområdet. Genom att skilja "luftfartsmyndighetsansvaret" vid Flygsäkerhetsinspektionen (Flygl) i Högkvarteret från verksamhetssäkerhetsansvaret vid FTK har rollfördelningen blivit tydligare.

Uppgiften att bedriva verksamhetsstöd inom flygsäkerhetsområdet överfördes den 1 januari 2002 till Flygvapnets taktiska kommando (OPIL/FTKL) i Uppsala. Detta sedan ÖB beslutat att OPIL/FTK ska vara verksamhetsutövare med verksamhetssäkerhetsansvar för underställda förband samt utöva fackmässigt stödansvar i vissa avseenden.

Därför har en flygsäkerhetssektion (Flygsäk) organiserats inom Taktikavdelningen (TAK) vid FTK, vilket framgår av nedanstående bild. Flygsäkerhetssektionen, som tidigare fanns i Högkvarteret, innehåller sju tjänster

med olika kompetenser. Här finns handläggare för stridsflyg, helikopter- verksamhet, transport- och skolflyg, teknisk tjänst materielfunktion/bas- tjänst/flygplatser m m, Stril/lufttrum samt statistik/information m m.

Flygsäkerhetssektionens uppgift är att hjälpa de ansvariga verksamhetsutövarna att identifiera flygsäkerhetsrisker samt föreslå åtgärder för att kontrollera eller eliminera dessa risker.

Sektionen har ingen orderrätt direkt gentemot förbanden utan kan endast gå ut med information. Om operationella begränsningar eller order måste utfärdas, så ligger detta ansvar på utpekade ansvarshavare inom FTK.

Flygsäkerhetssektionen har också skyldighet att direktrapportera flygsäkerhetsärenden av större dignitet direkt till Chefen FTK.

GÖRAN PERSSON, ÖVERSTELÖJTNANT VID FTK.

FTK TAKTIKAVDELNING

